

Silvie Kotherová: Proseminář k buddhismu II.

Tribunová sůtra šestého patriarchy

Tribunová sůtra

- Čínský text, za jehož autora je považován **Chuej- neng** (638–713),
- Sůtra byla sestavena někdy kolem roku *780n.l.* (*žák Fa- chaj*)
- nejdůležitějším textem raného čchanu
- Pojednává o rozdělení čchanové školy na dvě větve: *na jižní* (náhle probuzení) a *severní školu* (postupné probuzení)

Chuej- neng (638–713)

- Považován za *druhého zakladatele čchanu* v Číně
- Chuej-neng je v Tribunové sůtře líčen jako zastánce ideje *náhlého probuzení*
- Legendární (velkou literární a mýtopoetickou sílu) a historická postava (velmi málo doloženo)
- Jako analfabet – ukazuje, že sociální postavení a rodinný původ teoreticky nehrály v čchanu důležitou roli - **populismus** (čchanoví mistři byli naopak obecně velmi vzdělaní)

Čchan

- Z indické školy dhjána
- Základy již u *Mahákášjapy* – *Květinová rozprava* na Supím vrchu
- Bódhidharma – legendární první čínský patriarcha čchanu, původem z Indie, 6. stol.n.l.
- *Lankávatárasútra* – Sútra o sestoupení n Lanku, text jógačárový – vše se odehrává v mysli
- *Tribunová sútra*
- V Japonsku známa jako *zen*

Mahákášjapa – Květinová rozprava

- Svolavatel první koncilu
- ***Květinová rozprava*** (Supí vrch) – místo obvyklého proslovu Buddha mlčel a pouze zvedl květinu. Této nauce beze slov porozuměl **smíchem** pouze Mahákášjapa. Načež Buddha prohlásil:
  - *„Jsem vlastníkem pokladnice pravého oka dharmy, podivuhodné mysli nirvány, jemné brány dharmy zrozené z beztvarého pravého tvaru, nezaložených na slovech a písmech, zvláštního přenosu mimo písmo, které svěřuji Mahákášjapovi.“*
- Od Mahákášjapy se pak odvozuje 28 indických patriarchů (Bódhidharma), kteří si předávali Buddhovou sdělenou nauku přímo z „***mysli do mysli***“ bez závislosti na slovech a písmech.

Mahākāśjapa

Čínské kořeny Čchanu

- Tao-an (312–385), Chuej-jüan (334–416) a Tao-šeng (360–434)
- Důraz na pěstování meditace (čín. *čchan*)
- **Tao-šeng:**
  - bytosti bez výjimky obdařeny *buddhovskou podstatou* - čistým, blaženým, věčným a nerozdělitelným „pravým já“, jež může být dosaženo úplným a *náhlym* vhledem pomocí postupného cvičení.
- Problém „náhlosti“ již v ranném buddhismu
  - Probuzení: nazřel B. čtyři vznešené pravdy postupně jednu po druhé, nebo v jediném okamžiku?

Čínské kořeny Čchanu

- Místo psaných komentářů - dává přednost *ústním komentářům* a instrukcím.
- zlehčování psaných textů – *skepse vůči jazyku* a jeho schopnosti vyjádřit realitu
- shoduje s *taoismem* v tom, že nejvyšší pravdu nelze slovy vyjádřit:
  - Tao-te-t'ing: "*Tao, které lze postihnout slovy, není věčné a neměnné tao; jméno, které lze pojmenovat, není věčné a neměnné jméno*"
- V době dynastie Tchang (618 - 907) - císařský edikt (mniši *musí* odpovídat na otázky týkající se buddhistické nauky a ne jen sedět v meditaci)
  - Posun od apofatického (neverbalizovatelného) ke katafatickému vyjadřování (jazyk buddhovské povahy)

Bódhidharma

- Indický buddhistický mnich – poslední ind. patriarcha zenu (28.) – přichází do Číny v 5. stol.n.l.- první čínský patriarcha
- Historická postava opředaná legendami (odříznutá víčka) X zbožný výmysl pozdější doby, kdy škola zen potřebovala historickou autoritu

Jógačára / vidžňánáváda – škola vědomí

- Filosofický směr mahájány vedle madhjamaky
- Představiteli *Asanga* a *Vasubandhu* (4. stol. n.l.)
- *Lankávatárasútra* – Sútra o sestoupení na Lanku, vše se odehrává v mysli
- *Čittamátra* – „jen mysl“,
  - popření toho, že by všechny věci postrádali svabhávu, musí logicky vyplívat, že alespoň jedna věc má svabhávu.
- věci existují pouze ve vědomí, mimo poznání nemají skutečnou existenci
- Předměty tzv. vnějšího světa jsou mentálními konstrukcemi, snem (svapna) – nejsou nahodilé – utvořeny na základě materiálu z *Álájavidžňána*
- *Álájavidžňána* – „zásobové vědomí“ – všechny vjemy, minulé, současné i budoucí zde jsou uloženy, samsárové možnosti

Svět podle jógačáry

- V álájavidžňáně jsou obsaženy zárodky všech jevů → uzrávání → karma
- Zárodky na sebe působí a vzbuzují klamný dojem existence jevů, které jsou ve skutečnosti jen psychickými procesy
- → probuzení spočívá v zakoušení *nedualismu*
  - zrušeno subjekt/objektové rozlišování, jediné co zažíváme je tok prožitků – vyprázdněno od subjektů/objektů - všechny jevy jsou dokonalé.
- Šúnjatá je ztotožněna s čistým vědomím, označována jako „takovost“ (*tathatá*)

Nauka o zárodku buddhovství *(tatháगतagarbha)*

- *Tathatá* – „takovost“
- Nauka o „zárodku buddhovství“ – každá bytost v sobě nese skrytý potenciál Tathágoty, „buddhovská podstata“
- Vyvíjela se samostatně a stala se součástí nauky jógačáry
- Madhjamaka tuto nauku ostře kritizovala jako návrat substacionalismu, jako odporující nauce o anattá

Chuej-neng a buddhovská přirozenost

- „Uvědomujeme si dále, že všechny dharmy leží jen a jen v nás, v našich srdcích. Proč tedy nejít za svým srdcem, kde zcela náhle potkáme svou původní přirozenost - Tathágata.”
- „Vězte, že pokud jde o buddhovskou přirozenost, není žádný rozdíl mezi osvíceným člověkem a nevědomcem. Rozdíl je jen v tom, že jeden si ji uvědomuje, kdežto ten druhý ne....”
- „Buddhovskou přirozenost nelze rozdělovat do takových protikladů jako dobro a zlo, věčné a časové, hmotné a duchovní... Mluvit o nevědomosti a osvícení, moudrosti a vášních, jako by to byly dvě oddělené věci, jež nemohou být jedno, není v souladu s mahájánou...”

Učení o „Prázdnu“ a Jedné mysli

- „Všechny Buddhovy země jsou totéž co prázdno šúnjatá, dokonalá povaha člověka je v podstatě prázdna, není jediné věci, jež by si podržovala; taková je i naše vlastní pravá přirozenost...“
- „Slyšíte – li mne mluvit o Prázdnu, nesmíte si myslet, že jde o doslovnou prázdnotu...Bezmezné Prázdno vesmíru je s to obsahovat myriády nejrůznějších věcí a bytostí, podobně jako prostor. Říkáme, že Esence Mysli je velká, protože objímá všechny věci – jelikož všechny věci jsou uvnitř naší přirozenosti.“

Nedualita - osvícení

- **Protiklady** nesmějí být stavěny v nesmiřitelnou opozici, nejsou neslučitelné!
- Entity nejsou ve své nejzákladnější skutečnosti od sebe odděleny, jsou jevovými formami, v nichž figuruje jediné, beztvaré bytí – vědomí.
  - *„Nebloudit uvnitř ani venku, znamená být dalek rozpolcenosti. Venku nás mylí formy, uvnitř nás mylí prázdnota. Uprostřed forem být vzdálen formám, v prázdnotě nebýt prázdný, to je to, čemu se říká nebloudit uvnitř ani venku.“*
- **Základní nedualita-** nejen překročení všech dvojic protikladů na úrovni podmíněné, ale rovněž překročení samotné duality nepodmíněné, nezrozené mysli – vědomí.

V srdci skutečnosti paradox

- *„Navenek se vystříhejte formy ve formách, uvnitř se vystříhejte prázdnoty v prázdnotě. Neboť vytvářet uměle prázdno není nic jiného než prodlužovat nejasnost, umělé vytváření formy neznamená nic jiného než prodlužovat scestné názory.“*
- Absolutní skutečnost – je nepodmíněným Bytím i podmíněným projevem, „Prázdne“ i formou, nirvánou i samsárou, **jedním i mnohým**.
- Jakožto diferenciovaná i nediferenciovaná zároveň, je **nadlogická!**
- Prozření- nadlogickým viděním věcí v jejich „takovosti“.

Paradox a praxe

- ***Kóany*** (čínské kung-an, „veřejná vyhláška“)
  - nevyřešitelné a paradoxní otázky
  - Slouží jako nástroj zbavení se navyklého dualistického způsobu myšlení a různých zbytečných spekulací
- Ukázka: *Zdali pes má, nebo nemá buddhovskou podstatu? Čao-čou odpověděl: "Ne/nic." (čínsky wu).*
  - V rozporu s tvrzením, že všechny cítící bytosti jsou obdařeny buddhovskou podstatou
- Další metody: výkřiky, rána holí apod.

Trikája

Základem je představa, že Buddha se projevuje v relativním světě na různých úrovních:

- a) Dharmakája* – „tělo dharmy“, Buddha sjednocený s veškerým jsoucnem, dharmá. (Adi Buddha)
- b) Sambhógakája* – „tělo zkušenosti, blaženosti“, přístupná na úrovni meditativní zkušenosti, tělo buddhů a bódhisattvů, kteří v dlí v čistých zemích → rozvoj pantheonu
- c) Nirmánakája* – „tělo přeměny“, pozemské tělo

Škola Čisté země

- *Sukkhāvativjūha* – pojednání o zemi blaženosti, čisté zemi buddhy Amitábhy
- Král Dharmakára se rozhodl stát se buddhou (Amitábhou) – buddhakšétra – buddhovské pole
- Vzývání Amitábhy mantrou Namó Omitofo
- V Japonsku rozkvět této školy v podobě *amidismu*

Chuej-neng a čistá země

- *„Jen pobloudilí lidé se chtějí rodit na východě nebo na západě. Všechny země jsou stejné. Stačí, aby v srdci nebylo nečistoty, a rázem má takové srdce blízko k zemi Západní. Naopak, připustí-li srdce v sobě nečistotu, marně bude vzývat Buddhu, chtějíc se narodit jinde.“*

Lotosová sůtra
(Saddharmapundarikasůtra)

- tři jány jsou ve skutečnosti cestou jedinou (ékajánou)
- *Podobenství o hořícím domu* – bódhisattvovský ideál + učícího Buddha
- Kombinuje učení hínajány a mahájány
- Škola Tchien- tchaj (v Japonsku Tendai)

TO-DO LIST

~~NOTHING~~

A hand-drawn illustration on a textured, light green background. A red hand holds a white rectangular piece of paper with a black border. At the top of the paper, the words "TO-DO LIST" are written in black, uppercase letters and underlined. Below this, the word "NOTHING" is written in black, uppercase letters and is being crossed out with a single horizontal black line. A red hand on the right side of the paper holds a yellow pencil with a pink eraser and is in the process of drawing the line through the word "NOTHING".